

Tampereen ammattikorkeakoulu

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Autio Jussi

Loima Jarkko

Kehittämishanke

TYÖSSÄOPPIMISJAKSON SEURANTA eTAITAVAN AVULLA

Työn ohjaaja Pekka Kalli

Tampereen ammattikorkeakoulu

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Autio Jussi, Loima Jarkko

Työelämäyhteistyön kehittäminen paikallistasolla

20 sivua + 7 liitesivua

Marraskuu 2010

Työn ohjaaja Pekka Kalli

TIIVISTELMÄ

Tässä työssä käsitellään 2. asteen työssäoppimisjakson seurantaan tarkoitettua eTaitava-ohjelmiston käyttöönottoa koulutuskeskus Sedussa. Ohjelmisto toimii matkapuhelimessa tai internet selaimessa. Sen tarkoitus on lisätä opiskelijan huomiota oma työnsä arviointiin. TO-jakson aikana. Työn alussa käsitellään työssäoppimista yleisellä tasolla, tämän jälkeen esitellään koulutuskeskus Sedun työssäoppimismalli ja eTaitavan kysymyslaadintaan liittyviä haasteita. Työn käytännön toteutuksena toteutettiin työssäoppimisen seurantaohjelmiston kysymykset talotekniikan perustutututkinnon ja elektroniikka-asentajan eri koulutusohjelman ammattitaitovaatimusten mukaan.

Asiasanat: Työelämäyhteistyö, työssäoppimisjakso, työelämäjakso, työssäoppiminen

1	Johdanto	4
2	Työssäoppiminen käsitteenä.....	5
2.1	Työssäoppimisen käsite	5
2.2	Työssäoppimisen historia.....	7
2.3	Laki ja asetukset.....	9
2.4	Työssäoppiminen 2. asteen ammatillisessa koulutuksessa.....	10
2.5	Työssäoppiminen opetussuunnitelman perusteissa.....	11
3	Työelämäyhteistyön muodot koulutuskeskus Sedussa	15
4	Tietoa eTaitava sovelluksesta	17
5.	Kysymysten laadintaan liittyvät haasteet ja käytänteet.....	18
5.1	Kysymysten johtaminen ammattitaitovaatimuksista	18
5.2	Kysymyspatteriston laatiminen TO-jakson aiheen mukaisesti.....	19
6.	Yhteenveto	20
	LÄHTEET.....	21
	LIITE 1 eTaitava-linkit	22
	LIITE 2 Laadintalogiikkamalli	23
	LIITE 3 eTaitava-kysymykset TO-aiheittain (Elektroniikka-asentaja)	24
	LIITE 4 eTaitava-kysymykset TO-aiheittain (LVI).....	25
	LIITE 5 eTaitava kaikkien alojen yhteiset kysymykset	27

1 Johdanto

Tämä kehittämishanke on osa Tampereen ammatillisen opettajakorkeakoulun opintoja. Kehittämishankkeen lähtökohtana oli eTaitava-sovelluksen käyttöönotto koulutuskeskus Sedussa. eTaitava on työssäoppimisen seurantaan tarkoitettu ohjelmisto. Ohjelmistoa on esitelty luvussa 4. Sovelluksen tarkoituksena on ohjata opiskelijaa TO-akson aikana huomioimaan oikeanlaisia asioita. Lisäksi sovelluksen avulla ohjaava opettaja ja opiskelija voivat olla yhteydessä päivittäin. Sovelluksen toiminta perustuu ennalta laadittuihin kysymyspattereihin, joita opettaja voi valita käyttöön TO-jakson sisällöstä riippuen.

Varsinainen tehtävä työ rajautui talotekniikan ja Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinnon kysymysten laadintaan. Työn tulosten esittelyn lisäksi työstä saa selkeän käsityksen siitä mikä työssäoppimisen rooli on ammatillisen koulutuksen osana.

Työn taustamateriaalina on käytetty työministeriön ylläpitämää TO-net työssäoppimisen tietopalvelua ja ko. palvelussa käytettyjä työelämäyhteistyöhön liittyviä väitöstutkimuksia.

2 Työssäoppiminen käsitteenä

Tässä luvussa käsitellään työssäoppimista käsitteenä, työssäoppimisen historiaa, työssäoppimista lainsäädännön kannalta sekä työssäoppimista toisen asteen opintojen yhteydessä. Luvun tarkoituksena on antaa lukijalle sopivat tiedolliset ainekset, jotta hän voisi ymmärtää mihin tarpeeseen eTaitavaa tarvitaan.

2.1 Työssäoppimisen käsite

Työssäoppiminen on aikaisemmin ollut suosittu oppimismuoto esimerkiksi käsityöammattien oppimisen yhteydessä. Tähän liittyi kiinteästi oppipoika-kisälli-mestari asetelma. Myös vanha sanalasku "työ tekijäänsä opettaa" kuvastaa hyvin vahvaa työn ja oppimisen suhdetta.

Työssäoppimisen määritelmiä esiintyy suomalaisessa kirjallisuudessa varsin vähän. Englanninkielisessä kirjallisuudessa termit "on-the-job learning" ja "on-the-job training" merkitsevät suurin piirtein samaa kuin työssäoppiminen.

Muutamit koulutuksen asiantuntijat ovat määritelleet työssäoppimista seuraavasti:

- omaan osaamiseen ja kokemukseen perustuvaa ja aidossa toimintaympäristössä tapahtuvaa oppimista
- ohjattua ja itseohjautuvaa oppimista omalla työpaikalla, teoreettinen jäsenyys oppilaitoksessa kontaktijaksolla, ohjausta työpaikalla
- yhdistelmä, jossa työ ja teoreettiset opinnot vuorottelevat ammattitaitojen, persoonallisuuden sekä metataitojen kehittämistä

itse työprosessissa siihen liittyvän ohjauksellisen ja yhteistoiminnallisen tuen saattelemina

- työn ja oppimisen yhteensovittaminen, jäsentäminen ja organisoiminen siten, että se virittää yksilön uuden tiedon ja onnistumisen etsintään sekä tuottaa ohessa parempia tuloksia

Työssäoppiminen on oppimisen kehittämisen muoto, joka on noussut vahvasti osaksi suomalaista ammatillista koulutusta. Työssäoppimisen määrittäminen on jossain määrin hankalaa, sillä yhden - ainoan oikean - määritelmän löytäminen on vaikeaa ja ilmeisesti mahdotontakin. Useat tutkijat ovat pyrkineet määrittelemään työssäoppimista. Tähän on koottu muutamia käsityksiä aiheesta.

Oppimisprosessi tapahtuu satunnaisesti tai varsinaisen työtehtävän oheistuotteena ja se on tuotantoprosessille alisteinen. Oppiminen on kontekstiin sidottu ja tehtävät määräävät oppimistapahtuman sisältöä. Välineiden käyttö hyödyttää suoritusta ja kokemusten kautta tapahtuva ajattelu auttaa ongelmien ratkaisua. Lisäksi nousee esiin myös yhteistoiminnallisen oppimisen merkitys eli oppiminen kollegoiden kanssa ja kollegoilta.

(Nyyssölä, 2000, 177-185)

Työssäoppimisella tarkoitetaan omista kokemuksista ja organisaation perinteestä oppimista, sekä monitaitoisuuden edistämistä oppimisen näkökulmasta tehdyn työnkierron, tehtävien vaihdon sekä tutkimus- ja kokeiluprojekteihin osallistumisen avulla. Työssäoppimista voidaan tukea henkilökohtaisen ohjannan sekä organisoidun koulutuksen keinoin. Työssäoppimisessa keskeisiä menetelmiä ovat kokemuksellinen oppiminen ja yhteistoiminnallinen oppiminen.

(Sarala, U. & Sarala, A. 1996. Oppiva organisaatio - oppimisen, laadun ja tuottavuuden yhdistäminen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus)

Uusia asioita opitaan eniten työssä. Työssäoppiminen pitää myös organisoida. Alkuun tarvitaan opastaja ja jatkossakin joku, joka on vastuussa ongelmatilanteesta auttamisesta. Muut työntekijät voivat toteuttaa työssäoppimista omassa työtehtävässään vaikkapa työ- ja henkilökierron kautta. Oppilaitoksen organisoimissa työssäoppimisen tilanteissa opiskelijat vuorottelevat usein oppilaitoksessa tapahtuvan teoreettisen opiskelun sekä aidossa työyhteisössä, esimerkiksi yrityksessä tapahtuvan opiskelun välillä.

(Ojala, 1997)

Työssäoppimista voidaan pitää autenttisuuteen pyrkivänä oppimisympäristönä, joka käytännössä voi toteutua hyvin erilaisissa muodoissa. Työssäoppimisella tarkoitetaan tarkoituksellista ja reflektointia kokemusten, toimintojen ja ajatteluprosessien oppimista, jotka perustuvat todellisiin työnteon tilanteisiin. Työpaikkojen oppinnollistaminen tarkoittaa työpaikkojen kehittämistä siten, että tavoitteellinen ja tietoinen oppiminen työtä tekemällä sekä palautteen saanti ovat mahdollisia.

(Lasonen, 2001)

2.2 Työssäoppimisen historia

Työpaikkakoulutuksen voidaan katsoa alkaneen Suomessa sotavuosien jälkeen 1940-luvulla lähinnä metalliteollisuudessa. Sotakorvausten tekemisen aikoihin ja vielä pitkään myöhemminkin

työnantajat kouluttivat metallitöitä taitamattomista yrityksiin rekrytoituista työntekijöistä ammattilaisia työpaikoilla ilman koulutuskorvauksia. Käytännössä järjestelmä toimi niin, että uusi työntekijä sijoitettiin joksikin aikaa seuraamaan ammattitaitoisen henkilön työtä ja toimi- maan työhön osallistuva ”kaverina”. Työssä oppimisen vaihe kesti työstä ja työvoiman tarpeesta riippuen muutamasta viikosta jopa muutamaan vuoteen. Työn seurannan jälkeen harjoittelijalle annettiin itsenäisiä tehtäviä, joissa hänellä oli tukena ammattimies, usein päätoiminen työnjohtaja. Oppiminen nuoremaksi ammattityöntekijäksi kesti keskimäärin kolme vuotta. Täysin ammattitaitoiseksi metallityöntekijäksi henkilö katsottiin, kun hän oli tehnyt ammattityötä noin kuuden vuoden ajan. (Harra, Raitaniemi & Ruohotie 2000, 68.)

Toinen pääväylä oli valmistavasta ammattikoulusta valmistuneiden rekrytointi metalliteollisuuden tehtäviin. Nuoria otettiin 40–50-luvuilla suurimpiin konepajoihin oppilaisiksi. Oppiaikana (usein noin kolme vuotta) koulutettaville maksettiin hyvin pientä palkkaa. Kaikkein suurimmilla konepajoilla oli omat ammattikoulut, joihin otettiin oppilaita valmistavista ammattikouluista ja perehdyttäminen suoritettiin tätä kautta. Useita vuosikymmeniä rinnalla on ollut käytäntö, jossa osa ammattikouluista valmistuneista solmii oppisopimuksen työnantajan kanssa ja tämän määräaikaisen työsuhteen kautta työllistyy oppisopimuskauden jälkeen toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen. Suurin osa työelämään siirtyvistä toki solmii suoraan työsopimuksen ilman oppisopimusaikaa. Pieni osa työntekijöistä on koulutettu oppisopimuksen kautta ammattiin ilman minkäänlaista ammatillista koulutusta. (Harra ym. 2000, 68-69.)

Työelämän haasteiden kohtaamista pehmittämään on toteutettu nykyisinkin käytössä olevat työharjoittelujaksot. Työharjoittelun tärkeimpiä saavutuksia on työnantajan ja työntekijän tavoitteiden

yhteensovittaminen niin, että työsuhteen purkuun päättyvät kokeilut saadaan vähenemään. (Harra ym. 2000, 68-69.)

2.3 Laki ja asetukset

Työssäoppimisen tulee olla tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua.

Työssäoppiminen on suunniteltava yhdessä paikallisen työelämän edustajien kanssa ja siinä on otettava huomioon alueelliset ja paikalliset työelämän tarpeet ja mahdollisuudet.

Oppilaitokselle tulee olla työssäoppimisen järjestämissuunnitelma, jossa määritellään kaikille aloille yhteiset työssäoppimisen periaatteet ja opetussuunnitelman tutkintokohtaisessa osassa on kuvattu miten kyseiseen tutkintoon sisältyvä työssäoppiminen toteutetaan.

Oppilaitoksessa tulee päättää miten työssäoppiminen ja työssäoppimisen tavoitteet sijoitetaan opiskelijan henkilökohtaisessa opiskelusuunnitelmassa tutkinnon kokonaisuuteen ja miten oppilaitoksessa ja työpaikoilla tapahtuva oppiminen täydentävät toisiaan tutkinnon tavoitteiden saavuttamisessa.

Oppilaitoksen tulee valmentaa opiskelijaa työpaikkaa varten.

Työpaikalla on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaukseen ja valvontaan sekä palautteen antamiseen.

Työssäoppiminen arvioidaan osana niitä ammatillisia kokonaisuuksia, joihin työssäoppiminen sisältyy. Opiskelijan tutkintotodistukseen merkitään näkyviin työssäoppimisen laajuus, mutta ei erillistä arvosanaa.

2.4 Työssäoppiminen 2. asteen ammatillisessa koulutuksessa

Kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin (120OV) sisältyy työssäoppimista vähintään 20 opintoviikkoa. Työssäoppiminen on ammatilliseen koulutukseen kiinteästi kuuluva opintojen osa ja koulutuksen järjestämismuoto, jossa osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla. Se on aidossa työympäristössä tapahtuvaa tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua.

Opetussuunnitelman yhteiseen osaan tehdään työssäoppimisen järjestämissuunnitelma, jossa määritellään sekä kaikille koulutusaloille yhteiset periaatteet ja menettelytavat että koulutusaloittain eriytyvät asiat. Tutkinnoittain tehtävässä suunnitelmassa tulee näkyä, mitkä ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista tai opintokokonaisuuksien tavoitteista opiskellaan työpaikalla ja miten opiskeltavista asioista muodostetaan työelämän toimintakokonaisuuksia.

Työssäoppimisen järjestämissuunnitelmassa vastataan ainakin seuraaviin kysymyksiin koskien kaikkea koulutuksen järjestäjän järjestämää koulutusta.

- Miten työssäoppiminen järjestetään koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhteistyönä
- Mihin säädöksiin työssäoppiminen perustuu
- Miten työssäoppimispaikat hankitaan
- Miten varmistetaan työpaikan edellytykset toteuttaa työssäoppimista
- Minkälainen sopimus tehdään työnantajien kanssa
- Miten työssäoppiminen jaksotetaan
- Miten työpaikkaohjaajat, opiskelijat ja opettajat koulutetaan ja perehdytetään työssäoppimiseen
- Miten opiskelijoita ohjataan ja arvioidaan

- Miten arviointi dokumentoidaan
- Miten työssäoppimisen laatu varmennetaan

2.5 Työssäoppiminen opetussuunnitelman perusteissa

Opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteissa opintokokonaisuudet on muodostettu vastaamaan työelämän tehtäväkokonaisuuksia. Perusteissa määritellään tutkinnossa vaadittava ammattitaito, opintojen tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Opintokokonaisuuksien tavoitteista johdetaan tavoitteet myös työssäoppimisen jaksoille yhdessä työpaikan edustajan, opettajan ja opiskelijan kanssa. On tärkeää, että kaikki tietävät opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet.

Perusteiden pohjalta laaditussa koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman yhteisessä osassa määritellään kaikille koulutusaloille yhteisten periaatteiden ja menettelytapojen ohella tarvittaessa koulutusaloittain eriytyvät osat. Työssäoppimiseen vaikuttavia opetussuunnitelman osia ovat työssäoppimisen järjestämissuunnitelma, opiskelijan arvioinnin toteuttamissuunnitelma ja näyttöjen toteuttamissuunnitelma.

Opetussuunnitelman tutkintokohtaiseen osaan tulee tehdä suunnitelma opintokokonaisuuksien muodostumisesta esimerkiksi siitä, mitkä ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista tai opintokokonaisuuksien tavoitteista opiskellaan oppilaitoksessa ja mitkä työpaikoilla. Tällöin on tärkeätä miettiä, miten opiskeltavista asioista muodostetaan työelämän toimintakokonaisuuksia. Tavoitteena on saada näkyviin osaaminen eikä oppiaineita eikä opetettavia kursseja. Työpaikoilla on tärkeätä työn tekeminen ei oppiaineet eivätkä kurssit. Tutkintokohtaiseen osaan tehdään myös suunnitelma opiskelijan suorituksista, jotka häneltä vaaditaan opintokokonaisuuksien arvosanojen saamiseksi. On tärkeätä, että sekä arvioinnin kohteet että

arviointikriteerit määritellään yhdessä niin, että kaikki ymmärtävät niiden yhteyden opintokokonaisuuksien tavoitteisiin.

Opiskelijoille laaditaan henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat, joihin kirjataan opiskelijan opintojen valinnat, hyväksilukemiset sekä työssäoppiminen ja näytöt. Työssäoppimisjaksoa varten opettaja, työpaikkaohjaaja ja opiskelija yhdessä sopivat työpaikkakohtaisen suunnitelman siitä, mitä opiskelijan on tarkoitus oppia, mitä näyttää ja mitkä ovat arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit. Näin opiskelija näkee, että opiskelu kytkeytyy työhön ja myös hänen tulevaisuuteensa työelämässä. On tärkeätä, että työssäoppiminen mahdollistaa opiskelijalle tavoitteellisen oppimisen aidossa työympäristössä. Kun opiskelija otetaan työyhteisön jäseneksi, hän voi ammattitaidon hankkimisen rinnalla kehittää yhteistyötaitojaan.

Työssäoppimisjakson arvioinnista vastaa opetuksesta vastaava opettaja yhdessä työntantajan nimeämän henkilön kanssa. Työssäoppimisen aikana osoitettu osaaminen arvioidaan niiden ammatillisten opintokokonaisuuksien osana, joihin työssäoppiminen sisältyy. Tutkintotodistukseen merkitään erikseen näkyviin työssäoppimisen laajuus, mutta ei erillistä arvosanaa.

Opiskelijan arvioinnilla ohjataan ja kannustetaan opiskelijaa hänen oppimisessaan samalla kun kehitetään opiskelijan edellytyksiä arvioida itse omaa kehittymistään. Arvioinnin onnistumiseksi on tärkeätä sopia arviointikohteista ja -kriteereistä sekä näiden molempien yhteydestä opintokokonaisuuksien tavoitteisiin. Opiskelijan kanssa sovitaan siitä, mitä hän opiskelee työssäoppimisjaksolla, missä opiskelee ja milloin sekä miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Yhdessä sovitut asiat kirjataan opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan (HOPS). On tärkeätä, että samalla kun opiskelijalle selvitetään, miksi arvioidaan, niin sovitaan, mitä arvioidaan, kuka arvioi, miten arvioidaan ja miten arviointitietoa taltioidaan.

Opiskelijan ja työpaikkaohjaajan on myös ennakolta tiedettävä, millaista osaamista eritasoiset arvosanat edellyttävät. Mahdollisimman konkreettisesti on määriteltävä, milloin osaaminen on kiitettävää, hyvää tai tyydyttävää. Työssäoppimisjaksoilla tuotetuille raporteille, työnäytteille ja muille selvityksille on myös asetettava ennalta määritellyt arviointikriteerit ja sovittava, miten ne vaikuttavat työssäoppimisjakson arviointiin ja opintokokonaisuuden arvosanoihin.

Opiskelijan arvioinnin kohteina ovat:

- työn perustana oleva tiedon hallinta
- työmenetelmien, työvälineiden ja työmateriaalien hallinta
- työprosessien hallinta
- työtehtävien suunnitteleminen
- työtehtävien toteuttaminen
- työsuorituksen ja tuloksen arvioiminen
- työtehtävien kehittäminen
- työturvallisuuden hallinta
- yhteiset painotukset
- kansainvälisyys
- kestävä kehitys
- teknologian ja tietotekniikan hyödyntäminen
- yrittäjäyys
- laadukas ja asiakaslähtöinen toiminta
- kuluttajaosaaminen
- työsuojelu ja terveydestä huolehtiminen
- kaikille aloille yhteinen ydinosaaminen
- oppimistaidot
- ongelmanratkaisutaidot
- vuorovaikutus ja viestintätaidot
- yhteistyötaidot
- eettiset ja esteettiset taidot

Opiskelija-arvioinnin yleisenä tehtävänä on:

- tukea opiskelijan oppimista, ohjata, kannustaa ja motivoida
- kehittää opiskelijan itsearviointitaitoa
- vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja motivaatiota
- tuottaa tietoa opiskelijan osaamisen tasosta opiskelijalle itselleen, työnantajalle ja oppilaitokselle
- antaa palautetta työssäoppimisen tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä
- antaa tietoa työnantajalle opiskelijoiden ja ammattiin valmistuvien osaamisen tasosta.

Opiskelijalle on tärkeää, että hän saa palautetta suorituksistaan. Työyhteisö voi osallistua arviointiin esimerkiksi yhteisissä keskusteluissa, joissa opiskelijan osuus työssä otetaan huomioon. Hän saa näin palautetta työskentelystään sekä ammatillisesta kehittämisestään.

Arvioinnin apuna voidaan käyttää esimerkiksi

- työnäytteitä ja -tehtäviä
- selostuksia, raportteja ja kokeita
- selvityksiä
- portfolioita
- vertaisarviointia
- näyttökokeita ja päättöteitä

Lähde (TO-NET Työssäoppimisen tietopalvelu oppilaitoksille)

3 Työelämäyhteistyön muodot koulutuskeskus Sedussa

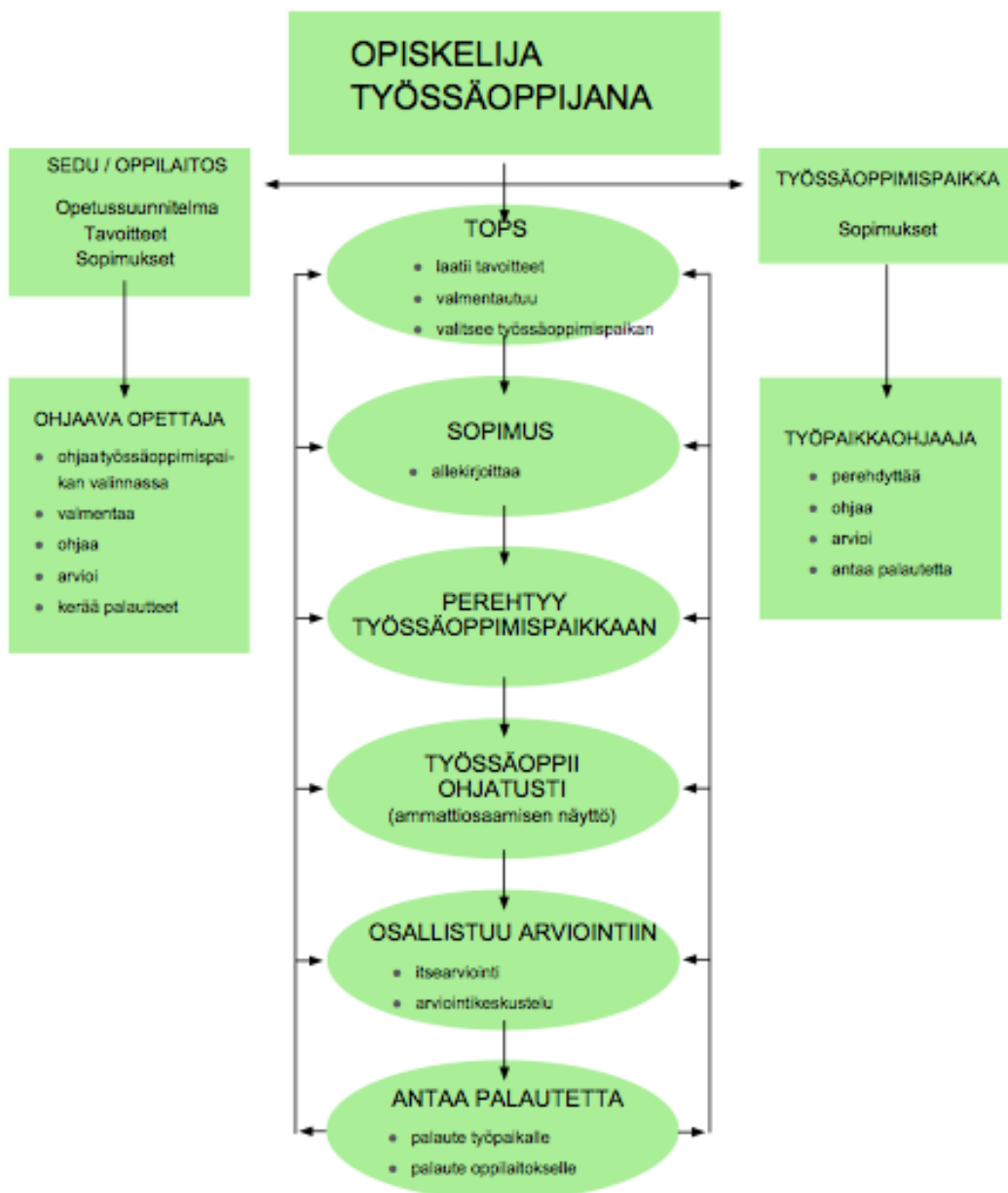
Sedussa työssäoppiminen ja ammattiosaamisen näytöt toteutetaan laadukkaasti monipuolisissa oppimisympäristöissä työelämän kanssa ja ne tukevat opiskelijan ammatillista kasvua ja työllistymistä.

Koulutuskeskuksen suunnitelmat ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvoinnista hyväksyy ammattiosaamisen toimielin, joka on koulutuksen järjestäjien lisäksi koottu paikallisen elinkeinoelämän edustajista. Lisäksi koulutuskeskuksessa toimii toimialakohtainen kehittämisryhmä, joka osallistuu tutkinto-, koulutusohjelma ja ammattialakohtaisten opetussuunnitelmien ja ammattiosaamisen näyttöjen kehittämiseen.

Työssäoppimisyhteistyön lisäksi koulutuskeskus Sedu on edistää aktiivisesti opettajien työelämäyhteistyömahdollisuuksia mm. tarjoamalla työelämäjaksoja ja järjestämällä erilaisia tilaisuuksia yhteistyössä paikallisen elinkeinoelämän kanssa.

Koulutuskeskuksen näyttöprosessin kuvaus kuvassa 1.

TYÖSSÄOPPIMISEN PROSESSI

Kuva 1. Koulutuskeskus Sedun työssäoppimisprosessi

4 Tietoa eTaitava sovelluksesta

eTaitava on ammatillisen koulutuksen työssäoppimiseen kehitetty helppokäyttöinen työkalu, joka koostuu matkapuhelimessa toimivista mobiilisovelluksista ja eTaitava-verkkopalvelusta. eTaitavan avulla jokaisen opiskelijan työssäoppimista voidaan seurata helposti, tehokkaasti ja yksilöllisesti.

Järjestelmän ideana on kysyä työssäoppijoilta päivittäiset kuulumiset yksinkertaisten kysymysten avulla. Kysymykset ovat ennalta tehtyjä, ja niihin on nopea vastata joko kännykällä tai tietokoneella. Opiskelijoiden antamat vastaukset tallentuvat eTaitava-verkkopalvelun tietokantaan, josta opettaja voi seurata työssäoppimisen sujumista monipuolisten raporttien avulla. Myös työpaikkaohjaajat voivat vastata kysymyksiin.

eTaitava-järjestelmän osana on myös eMedia-mobiilisovellus, jolla opiskelija voi lähettää valokuvia, videoita, ääntä tai tekstiä työssäoppimiseen liittyvistä asioista opettajalle.

eTaitavan avulla työssäoppimisen ohjaamisesta tulee säännöllistä ja tehokasta - enää opettajan ei tarvitse onkia tietoa jokaiselta opiskelijalta erikseen, vaan työajan voi käyttää opiskelijoiden ohjaamiseen heidän itse antamansa vastaustiedon perusteella. eTaitava motivoi opiskelijaa ja opettaa itsearviointia. Lisäksi eTaitavan avulla saadaan helposti kerättyä työssäoppimisen päiväkirja ja portfolio opiskelijalle.

eTaitava on kehitetty vuosina 2006-2007 Jyväskylän ammattiopiston ja Jussi Rautalampi Oy:n WISE-yhteishankkeessa. Sovelluksen kehitystyö ja testaus keskisuomalaisissa ammattiopinnoissa tehtiin Keski-Suomen liiton ja Euroopan aluekehitysrahaston rahoituksella.

Liitteessä 1 on lueteltu linkkejä, joista löytyy lisää tietoutta eTaitava-sovelluksesta.

5. Kysymysten laadintaan liittyvät haasteet ja käytänteet

Koulutuskeskus Sedussa eTaitavan käyttöönotosta vastaa SeDuuni-hanke, jonka tehtävänä on kehittää työelämäyhteistyön uusia muotoja ja parantaa mm. työssäoppimiseen liittyvää oppilaitoksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta. Hankkeessa työskentelee 7 henkilöä, 1 projektipäällikkö, 5 työelämäkoordinaattoria ja 1 mobiiliohjauskoordinaattori. Tässä työssä käsiteltävä eTaitava kuuluu mobiiliohjauskoordinaattorin vastuualueeseen.

Hanketyöntekijöiden lisäksi kehittämistyöhön osallistettiin jokaisesta perustutkinnosta yksi edustaja, joka vastaa tutkinnon kysymysten laatimisesta. Käytännössä tämä tapahtui siten, että yhteisen infotilaisuuden jälkeen perustutkintojen edustajat jaettiin pienryhmiin, joissa eri mobiiliohjauskoordinaattori- ja työelämäkoordinaattorit kiersivät. Kysymysten laadinta aloitettiin heti, mikä helpotti alkuun pääsemistä.

5.1 Kysymysten johtaminen ammattitaitovaatimuksista

eTaitava-kysymysten laatimistavaksi ehdotettiin kaavamaista kysymysten laadintaa, jossa kysymykset johdetaan suoraan opetussuunnitelman tai näyttösuunnitelman ammattitaidon osaamisvaatimuksista. Käytännössä tämä laadintamenetelmä toimi kuitenkin hyvin vain muutamilla koulutusaloilla. Tyypillisesti laadintamenetelmä toimi silloin, kun opetussuunnitelma oli rakennettu hyvin käytännönläheiseksi (esim. rakennusalan perustutkinto). Rakennusalan lisäksi esim. kaupan alalla kysymysten laatiminen oli mahdollista annetun ohjeen avulla (Liite 2).

5.2 Kysymyspatteriston laatiminen TO-jakson aiheen mukaisesti

Elektroniikka-asentajan koulutusohjelman kysymysten laadinnassa käytettiin menetelmää, jossa kysymykset haettiin useamman opintokokonaisuuden sisällöistä. Lohkojako tapahtui tyypillisten työssäoppimiseen liittyvien työtehtävien mukaisesti. (Liite 3). Kysymysten laadinnan jälkeen kysymyspatteristo oli kommentoitavana osaston opettajilla. Kommenttien ja korjausten kohteena olivat lähinnä yksittäiset kysymykset, jakoa eri aihepiireihin pidettiin itsestäänselvyytenä.

6. Yhteenveto

Kehittämishanke oli hyvin käytännönläheinen ja työnantajalle tarpeellinen projektinomaisen työ, joka sinänsä sopi kehittämishankkeeksi hyvin. Haasteeksi nousi työn kirjoittamisen kannalta se miten löytäisimme ns. punaisen langan työssäoppimisen historiasta mobiilisovelluksen käyttöönotton. Lähteeksi löysimme TO - netin, joka sisältää loistavan materiaalin työssäoppimiseen liittyen ja oli jo itsessään hyvin merkittävä oppimiskokemus hankkeen aikana.

Itse sovelluksen käyttöönotto on tätä kirjoitettaessa vielä kesken mutta osaltamme olemme pystyneet toimittamaan pyydetty kysymyspatteristot ohjelmiston käyttäjille. LVI-alan kysymyspatteristo muodostui melko suoraviivaisesti ammattitaitovaatimuksista. Tämä kuvaa hyvin rakentamisen alan ”helppoutta” opetussuunnitelmatyössä ja arviointikriteerien laadinnassa. Elektroniikan alan opiskelijat työllistyvät tyypillisesti hyvin erilaisiin työtehtäviin ja työpaikkoihin. Tästä syystä myös työssäoppimispaikat ovat hyvin erilaisia. Tästä johtuen myös kysymysten laadinnassa tuli käyttää maalaisjärkeä ja luoda kysymyspatteristot siten, että ne soveltuvat mahdollisimman hyvin eri työssäoppimispaikkoihin. Tämä teki osaltaan kysymyksistä hieman kohdentamattomia verrattuna esim. LVI-alan kysymyksiin.

Työn rajaaminen kysymysten laadintaan teki työstä melko suoraviivaisen. Ehdottoman kiinnostavaa olisi, mikäli olisimme ehtineet seuraamaan kysymysten käyttöönottoprosessia. Valitettavasti se tapahtuu kuitenkin vasta kevään aikana, eikä ole enää tämän työn aikataulun puitteissa mahdollista.

LÄHTEET

Harra, K., Raitaniemi, V., Ruohotie, P. (toim.) 2000. Työpaikkakouluttajan opas. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Lasonen, J. 2001. Työpaikat oppimisympäristöinä. Työpaikkajohtajien, opiskelijoiden, työpaikkaohjaajien ja opettajien arviot Silta-hankkeen (2+1 -kokeilun) kokemuksista. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino

Nyyssölä K. (toimi.) New Challenges in the Cooperation Between Education and Training and Working Life. Final Report. Ministry of Education & National Board of Education in cooperation with the European Commission. Helsinki

Otala, L. 1997. Oppimisen etu - kilpailukykyä muutoksessa. Ekonomiasarja. Porvoo: WSOY

Sarala, U. & Sarala, A. 1996. Oppiva organisaatio - oppimisen, laadun ja tuottavuuden yhdistäminen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus

Verkkolähteet:

<http://www03.edu.fi/aineistot/tonet/> (Viitattu 21.11.2010)

<http://www.etaitava.fi> (Viitattu 21.11.2010)

LIITE 1 eTaitava-linkit

http://into.cou.fi/data/liitteet/134357=pekka_tiiinen.pdf

http://www.tietokone.fi/uutiset/2007/kannykka_tukee_tyossaoppijaa

http://www.peda.net/img/portal/664066/eTaitava_FI.swf

http://www.hameenkesayliopisto.fi/itk07/pdf/to_F5_n2_etaitava.pdf

http://www.optimaedu.fi/Suomeksi/Nuorille/TOP_ja_AO-naytot/Arvostelu/Seuranta_eTaitavan_avulla

LIITE 2 Laadintalogiikkamalli

		Näyttösuunnitelma	
kehittämisen mukautuminen ja -arvot	arviot	markkinoiden ja -arvit	
toimiva ohjelmassa kassalla	käytti kassa huolellisesti ohjelmien mukana erivaihtelussa	käytti kassa huolellisesti ohjelmien mukana erivaihtelussa	
tuoteideet mahdollista kassa-asukkaana	ei ollut mahdollista kassa-asukkaana	myi mahdolliset kassa-asukkaana	
tekee sovinnut ja kaupat ohjelmien mukaisesti paketoimien tuotissa palveluiden kanssa, esimerkiksi päivittäisiä asiakkeita laskunsa tai toimitusta varten	tekee sovinnut ja kaupat ohjelmien mukaisesti paketoimien tuotissa erivaihtelussa palveluiden kanssa, esimerkiksi päivittäisiä asiakkeita laskunsa tai toimitusta varten	tekee sovinnut ja kaupat ohjelmien mukaisesti vaihtelevissa paketoimissa, esimerkiksi päivittäisiä asiakkeita laskunsa tai toimitusta varten	
ottaa ohjelmien mukainen vastaan asiakaspalvelun ja vähintään heidän siltä eteenpäin vortilla tavalla	hoitaa asiakaspalvelun ohjelmien mukaisesti	hoitaa asiakaspalvelun ohjelmien mukaisesti	
		osoittivat reklamaatioiden hoitamisen ohjelmien mukaisesti	
tekee ohjelmien säännösten mukaiset hinnanlaskut ja muun asiantuntijatoimiston	tekee säännösten mukaiset hinnanlaskut ja yrityksen ohjelmien mukaisesti muun asiantuntijatoimiston	tekee omat säännösten mukaiset hinnanlaskut ja yrityksen ohjelmien mukaisesti muun asiantuntijatoimiston	
osallistuu ohjelmien erivaihtelun lisäksi kauppa toimintatapojen ja ohjelmien mukaisesti	osallistuu erivaihtelun lisäksi kauppa toimintatapojen ja ohjelmien mukaisesti	osallistuu lisäksi kauppa toimintatapojen ja ohjelmien mukaisesti	
ohjelmien esittämisen avulla	esittämisen avulla yrityksen ohjelmien mukaisesti	toimi vaihtelevasti mukaisesti eri osapuolien kanssa	
		toimi vaihtelevasti mukaisesti eri osapuolien kanssa	
ohjelmien osallistuminen kauppojen ja esillepanojen toimenpiteiden avulla	toimittamien kauppojen ja esillepanojen avulla	hoitaa suunnitelmien mukaisesti kauppojen ja esillepanojen toimenpiteiden avulla	
pidää oman palveluympäristön siistinä	huolehtii myymälän siisteydestä ohjelmien mukaisesti	huolehtii aktiivisesti myymälän siisteydestä	

(perjantai viikot 2-4)	Tyyppi	Vaihtoehdot
<p>Oleiko laittanut tuotteita esille myyntia varten?</p> <p>Oleiko huolehtinut myymälän siisteydestä?</p> <p>Oleiko päässyt hyödyntämään ja päivittämään tietojasi tuotteista, kampanjoista ja asiakasryhmistä?</p> <p>Oleiko kehnyt säännösten mukaiset hinnatunnarit ja yrityksen ohjelmien mukaisesti muun asiantuntijatoimiston?</p> <p>Oleiko osallistunut lisäksi ja palveluksiin kauppa toimintatapojen mukaisesti?</p> <p>Oleiko opastanut asiakasta tuotteen tai palvelun käytössä?</p> <p>Oleiko sopinut opinäytöiden aiheista lyösooppimisen ohjaajan kanssa?</p>		
<p>(perjantai viikot 5-8)</p> <p>Oleiko käyttänyt kassaa?</p> <p>Oleiko hoitanut asiakaspalvelua?</p> <p>Oleiko vastaanottanut tuotteita ja toimittanut ongelmaliitteissä yrityksen ja tavaramerkintöiden ohjelmien mukaisesti?</p> <p>Oleiko ryhtynyt toimenpiteisiin havaituasi tuotteiden määrän vähenevän?</p> <p>Oleiko kartoittanut asiakkaiden tarpeet ja tarjonut asiakkaalle tarpeiden mukaisia ratkaisuja tuotevalikoimasta?</p> <p>Oleiko kehnyt lisäksi yritystä aktiivisesti?</p> <p>Oleiko hakenut tietoja tuotteiden tai palveluiden kehittämisen tarpeista? (Esimerkiksi toimintatapojen muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, yrityksen tai organisaation osapuolien perusteella)</p>	<p>Siis</p>	<p>En lainkaan</p> <p>Oliguisesti</p> <p>Tavaramaisesti</p> <p>Itsenisesti</p> <p>Oma-aloitteisesti</p> <p>Ei vastusta</p>
<p>(perjantai viikot 9-11)</p> <p>Oleiko päässyt palveliemaan asiakkaita vierailija kielillä?</p> <p>Oleiko hoitanut suunnitelmien mukaisen kampanjojen ja esillepanojen toteutuksen yrityksen ohjelmien ja säännösten mukaisesti?</p> <p>Oleiko myynyt mahdollisia kassa-asikkuita?</p> <p>Oleiko osallistunut reklamointi ohjelmien mukaisesti?</p> <p>Oleiko esittänyt aktiivisesti ja rakentavasti kauppa asiakaspalvelun ja myymälän kehittämiseen liittyviä mielipiteitä ja ideoita?</p> <p>Oleiko huolehtinut myymälässä esillä olevien tuotteiden näytävyydestä määrän ja varastotilan mukaisesti?</p>		

LIITE 3 eTaitava-kysymykset TO-aiheittain (Elektroniikka-asentaja)

1. **Elektroniikka ja tietotekniikka (1 ja 2 vuosi / yleinen kysymyspatteri)**
  - Olen saanut tarvittavat ohjeet työtehtävissä käyttämiini työkaluihin tai tietokoneohjelmiin.
  - Olen ottanut selvää työssäoppimispaikkani tietoturvakäytännöistä.
  - Tunnen työssäoppimispaikkani dokumentointimenetelmät ja –työkalut, sekä tiedän mitä tietoa minun tulee kerätä työssäni.
  - Olen saanut riittävän opastuksen käyttämiini mittalaitteisiin.
  - Tunnen materiaalien kierrätykseen liittyvän ohjeistuksen työpaikallani.
  - Tunnen työssäoppimispaikassani käytössä olevat perusohjelmistot.
  - Ymmärrän annetut piirustukset tai ohjeet ja osaan tulkita niitä
  - Osaan työssäoppimispaikalla käytössä olevat termit ja lyhenteet.
  - Tunnistan sähkötyöturvallisuuden liittyvät riskit työssäoppimispaikallani.
  - Tunnen työssäoppimispaikkani vakituiset ja tilapäiset tulityöpaikat.
  - Tunnen työssäoppimispaikkani materiaalihallintaan ja logistiikkaan liittyvät käytännöt esim. varaosien ja komponenttien hankinnassa.

2. **Tietokoneet, verkot ja palvelinjärjestelmät (Mikrotuessa työskentelevät)**
  - Tunnistan ja osaan käyttää työssäoppimispaikassani käytössä olevia järjestelmiä ja tietokoneohjelmia
  - Mielestäni ESD-vaatimukset on huomioitu työssäoppimispaikallani hyvin.
  - Tiedän käyttäjätunnuksiin ja salasanoihin liittyvät ohjeistukset.
  - Tunnen työssäoppimispaikassani käytössä olevat ohjelmistolisensiointiperiaatteet.
  - Tunnen työssäoppimispaikkani tietoverkon perusrakenteen
  - Tunnen työssäoppimispaikallani käytössä olevat asiakastöihin liittyvät vastuut ja toimintatavat
  - Osaan valita oikeat komponentit ja lisälaitteet työssäni
  - Minua on neuvottu asiakaspalvelussa
  - Osaan käyttää työssäoppimispaikassani käytössä olevia kytkentätyökaluja ja mittalaitteita
  - Tunnen työvälineisiin liittyvät säätötoimenpiteet
  - Onko työssäoppimispaikkani ohjelmistolisenssit kunnossa

3. **AV-tekniikka**
  - Tunnistan signaaleihin vaikuttavat häiriötekijät työssäoppimispaikassani
  - Tunnen työssäoppimispaikkani käytössä olevan kiinteän kaluston lohkoaviotasolla
  - Tunnen yleisesti käytetyt laitteet ja niiden käyttötarkoituksen
  - Tunnistan käytössä olevat kaapelit ja niiden käyttötarkoituksen
  - Tunnen laitteiden väliset liitännät ja liitintyyppit
  - Olen ottanut selvää työssäoppimispaikkani käyttämistä kytkentätavoista
  - Olen tutustunut yrityksessä käytössä oleviin mallinnus-, viritys- tai editointiohjelmistoihin
  - Tunnen käytössä olevan kaluston ripustustavat ja ripustuspisteet

LIITE 4 eTaitava-kysymykset TO-aiheittain (LVI)

LÄMMITYSTEKNIikka

Lämmitystekniikan kysymyksiä TOP-jaksolla

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

⑩. tehdä materiaali- ja työmenekkilaskelmia sekä noutaa materiaalit laaditun luettelon mukaisesti

Oletko tehnyt materiaali- ja työmenekkilaskelmia?

Oletko noutanut materiaalia laaditun tarvikeluettelon mukaisesti?

⑩. käyttää turvallisesti käsityökaluja ja työvälineitä

Osaatko käyttää turvallisesti käsityökaluja ja työvälineitä työssäsi?

⑩. tehdä piirustusten ja työselityksen mukaisesti tavanomaiset lämmitysjärjestelmiin liittyvät asennustyöt

Osaatko lukea piirustuksia ja tehdä niihin liittyvät asennustyöt?

⑩. arvioida lämmitysjärjestelmien eroja ja soveltuvuutta sekä järjestelmien yhdistämismahdollisuuksia (hybridijärjestelmät)

Osaatko arvioida eri lämmitysmuotojen eroja ja yhdistämismahdollisuutta käytännössä?

. huomioida työturvallisuuteen liittyvät määräykset ja ohjeet

Tunnetko työssäsi työturvallisuuteen liittyvät määräykset ja ohjeet?

. tehdä putkiasentajan ammatinkuvaan kuuluvat avustavat työt

Osaatko tehdä putkiasentajan ammatinkuvaan kuuluvat avustavia töitä?

. toimia erilaisissa asennustyökohteissa ja työyhteisöissä

Osaatko toimia erilaisissa asennustyökohteissa ja työyhteisöissä?

. toimia yhteistyössä työmaalla muiden toimijoiden kanssa

Osaatko toimia yhteistyössä työmaalla muiden toimijoiden kanssa?

. arvioida omaa työtään ja oman työnsä laatua

Pystytkö arvioimaan työsi laatua?

VESI-JA VIEMÄRIT

Käyttövesi- ja viemärijärjestelmiin kysymyksiä TOP-jaksolla.

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

. tehdä materiaali- ja työmenekkilaskelmia sekä noutaa materiaalit laaditun luettelon mukaisesti

Oletko tehnyt materiaali- ja työmenekkilaskelmia?

Oletko noutanut materiaalia laaditun tarvikeluettelon mukaisesti?

. käyttää turvallisesti käsityökaluja ja työvälineitä

Osaatko käyttää turvallisesti käsityökaluja ja työvälineitä työssäsi?

. tehdä piirustusten ja työselityksen mukaisesti tavanomaiset vesi- ja viemärijärjestelmiin liittyvät asennustyöt

Osaatko lukea piirustuksia ja tehdä niihin liittyvät asennustyöt?

- arvioida vesi- ja viemärlaitteiden toimintaa käytännössä

Osaatko tunnistaa eri vesi- ja viemärlaitteiden toimintaa käytännössä?

- huomioida työturvallisuuteen liittyvät määräykset ja ohjeet

Tunnetko työssäsi työturvallisuuteen liittyvät määräykset ja ohjeet?

- tehdä putkiasentajan ammatinkuvaan kuuluvat avustavat työt

Osaatko tehdä putkiasentajan ammatinkuvaan kuuluvia avustavia töitä?

- toimia erilaisissa asennustyökohteissa ja työyhteisöissä

Osaatko toimia erilaisissa asennustyökohteissa ja työyhteisöissä?

- toimia yhteistyössä työmaalla muiden toimijoiden kanssa

Osaatko toimia yhteistyössä työmaalla muiden toimijoiden kanssa?

- arvioida omaa työtään ja oman työnsä laatua

Pystytkö arvioimaan työsi laatua?

ILMANVAIHTO

Ilmanvaihtoon liittyviä kysymyksiä TOP-jaksolla

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä materiaali- ja työmenekkilaskelmia sekä noutaa materiaalit laaditun luettelon mukaisesti

Oletko tehnyt materiaali- ja työmenekkilaskelmia?

Oletko noutanut materiaalia laaditun tarvikeluettelon mukaisesti?

- käyttää turvallisesti käsityökaluja ja työvälineitä

Osaatko käyttää turvallisesti IV-käsityökaluja ja työvälineitä työssäsi?

- tehdä piirustusten ja työselityksen mukaisesti tavanomaiset ilmanvaihtojärjestelmiin liittyvät asennustyöt

Osaatko lukea piirustuksia ja tehdä niihin liittyvät IV- asennustyöt?

- arvioida ilmanvaihtojärjestelmien eroja ja soveltuvuutta eri talotyyppeihin.

Osaatko arvioida eri IV-järjestelmiä käytännössä?

- huomioida työturvallisuuteen liittyvät määräykset ja ohjeet

Tunnetko työssäsi työturvallisuuteen liittyvät määräykset ja ohjeet?

- tehdä ilmanvaihtoasentajan ammatinkuvaan kuuluvat avustavat työt

Osaatko tehdä IV-asentajan ammatinkuvaan kuuluvia avustavia töitä?

- toimia erilaisissa asennustyökohteissa ja työyhteisöissä

Osaatko toimia erilaisissa asennustyökohteissa ja työyhteisöissä?

- toimia yhteistyössä työmaalla muiden toimijoiden kanssa

Osaatko toimia yhteistyössä työmaalla muiden toimijoiden kanssa?

- arvioida omaa työtään ja oman työnsä laatua

Pystytkö arvioimaan työsi laatua?

LIITE 5 eTaitava kaikkien alojen yhteiset kysymykset

Perehdyttämisen kysymykset	Tyyppi	Vaihtoehdot
<p>Minulle on esitelty työssäoppimispaikkani henkilöstöä Minulle on nimetty työssäoppimisen ohjaaja Minulle on esitelty työskentelytilat ja työhöni kuuluvien välineiden käyttöä. Minulle on kerrottu työssäoppimispaikan toimintatavoista. Minulle on selvitetty työssäoppimispaikan vaihtolovelvollisuussäännöt. Minulle on selvitetty työtehtäväni työssäoppimisjakson ajalta. Minulle on selvitetty työaikani ja työvuoroni.</p>	Selector	1 Ei ollenkaan 2 Heikosti 3 Kohtalaisesti 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin

Työturvallisuuskysymykset	Tyyppi	Vaihtoehdot
<p>Minulle on selvitetty työpaikkani työturvallisuusohjeet. Minulle on selvitetty paloturvallisuusasiat, näytetty hätäuloskäynnin ja kokoonnumispaikka. Minua on opastettu työssäoppimispaikkani suoja- ja turvavarusteiden käyttöön. Minua on opastettu toimimaan ongelma- tai vaarallisissa tilanteissa</p>	selector	1 Ei ollenkaan 2 Heikosti 3 Kohtalaisesti 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin
Oletko huolissasi jostain työssäoppimispaikkasi työturvallisuuteen liittyvästä asiasta?	vaihtoehto	Kyllä/Ei
Kerro tarkemmin. (ehto kysymys, joka tulee vain jos ed. kysymykseen vastaa kyllä)	teksti	

Päivittäiset kysymykset, kolme vaihtoehtoa joista opettaja voi valita	Tyyppi	Vaihtoehdot
<p><u>vaihtoehto 1:Päivittäin (kysymykset + työajanseuranta)</u> Suoritin tänään itsenäisesti työtehtäviä Pyysin ohjausta tai neuvoa tehtävieni suorittamiseen Sovelsin tänään opintojani työtehtäviin</p>	selector	1 Ei ollenkaan 2 Heikosti 3 Kohtalaisesti 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin
Mitä olet tehnyt tänään, opitko jotain uutta?	teksti	
<p><u>vaihtoehto 2:Päivittäin (kysymys + työajanseuranta)</u> Mitä olet tehnyt tänään, opitko jotain uutta?</p>	teksti	
<p><u>vaihtoehto 3: Kysymykset ma+ke</u> Suoritin tänään itsenäisesti työtehtäviä Pyysin ohjausta tai neuvoa tehtävieni suorittamiseen Sovelsin tänään opintojani työtehtäviin</p>	selector	1 Ei ollenkaan 2 Heikosti 3 Kohtalaisesti 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin
Mitä olet tehnyt tänään, opitko jotain uutta?	teksti	

Viikoittaiset kysymykset	Tyyppi	Vaihtoehdot
<p>Olen saanut tukea ja ohjausta sitä tarvitessani Olen saanut palautetta työstäni työpaikkaohjaajalta Olen saanut palautetta työstäni muilta työntekijöiltä Olen noudattanut työssäoppimispaikan ohjeita, määräyksiä ja työaikoja. Työtehtäväni ovat mielestäni riittävän haastavia. Tarvitsen enemmän tukea ja ohjausta opettajalta</p>	selector	1 Ei ollenkaan 2 Heikosti 3 Kohtalaisesti 4 Hyvin 5 Erittäin hyvin
Kerro tämän viikon kokemuksista.	teksti	